

פרק ו' וישלה

קיום המצוות ללא פשרות

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְאַדְמֹן לֵאמֹר לְעֵשָׂו כַּאֲמָר עֲבָדָךְ יַעֲקֹב עִם
לְבָנֶיךָ גָּרְתִּי וְאַחֲרֵיךָ עַד עַתָּה (ל"ב, ח')**

ופירוש: "גרתי" – בגימטריא תרי"ג, כלומר: עם לבן הרשות גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למורתו מעשי הרעים".

אללו עשו היה אדם צדיק וירא שמים, בהחלטת הינו מבינים את רצונו של יעקב להפgin באזניו את שמירת המצוות שלו. אולם לצערנו, העובדות ידועות... עשו לא היה צדיק תמים, ואף לא דומה לכך... הוא היה רשע מרושע! מעתה יש להתפללא, מדוע ראה יעקב לנכון להתפaar באזניו אודות שמירת התורה והמצוות שלו? ונראה לומר, שיעקב חשש שעשו יסכים להשלים עמו – בתנאי שמכאן ואילך הם יגורו יחדיו, זה לצד זה, וככפי שאמנם הציע עשו בהמשך (ל"ג, י"ב): "נסעה ונלכה לנגדך". לפיכך, הקדים יעקב והודיע לעשו כי הינו היהודי המקיים תרי"ג מצות בלי שום פשרה, וממילא, שכנות מעין זו – אינה אפשרית...

שמירת תורה ומצוות

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְאַדְמֹן לֵאמֹר לְעֵשָׂו כַּאֲמָר עֲבָדָךְ יַעֲקֹב עִם
לְבָנֶיךָ גָּרְתִּי וְאַחֲרֵיךָ עַד עַתָּה (ל"ב, ח')**

ופירוש: "גרתי" – לא נעשית שר וחשוב אלא גר, איןך בראי, לשנווא אותו על ברכות אביך שברכני הו נגיד לאחיך, שחרי לא נתקימה بي. ד"א: גרתי – בגימטריא תרי"ג, כלומר: עם לבן הרשות גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למורתו מעשי הרעים".

אם נתבונן בדברי רש"ג, נבחין כי לא אמר יעקב שקיים את תרי"ג המצוות, אלא שומר את המצוות, כמו שהוא משתמש בתואר: 'שומר תורה ומצוות'.

וכאן, עליינו לדעת כי משמעות המושג 'שמירת תורה ומצוות' - אינה מתקבלת למשמעות המושג 'קיום תורה ומצוות'... קיום התורה - הינו צוות להוראותיה של התורה, כשם שלהבדיל, אזרחים מקיימים את חוקי מדינתם. לעומת זאת, על משמעותו של המושג 'שמירת תורה ומצוות' - יכולים אנו לעמוד מתוך התבוננות בפסוק (בראשית ל"ז, י"א): "זאביו שמר את הדבר", אותו פירוש": "שמר את הדבר - היה ממתי ומצוות מהי יבא!"

כלומר, שומר תורה ומצוות הינו מי שממתין ומצוות מתى TABA מצוה לידו וקייםנה, וכך היה יעקב אבינו עוזה - כפי שאמר לעשו: "תדרי ג' מצוות שמרתני", והיינו המתנתן וציפיתי כל היום אימתי TABA מצוה לידי ואקיים מצוות בוראי!

העמדת הפנים של עשו

ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר אכפורה פניו במנחה החולכת לפניהם ואחרי בן אראה פניו أول ישא פנוי (ל"ב, כ"א)

אם נתבונן בלשון 'אכפורה פניו' שנאמרה בפסוק, נמצא כי טמון בה עומק רב. שכן ברור, שלא היה על יעקב לכפר על עוול כלשהו שנעשה לפני עשו... הוא הרי מעולם לא לקח ממוני מאומה שלא הגיע לו, ומעולם לא עשה לו כל רע! גם הברכות, אותן לkehach יעקב בביבול 'במרמה' - מגיעות היו לו על פי הדין, שהרי עשו מכר לו את בכורתו מרצוונו החופשי, וככבוד - זכאי היה יעקב לקבל את ברכות אביו!

ונראה, שייעקב ידע הטוב שאין כל סיכוי לחולل שינוי מהותי בגישתו של עשו כלפיו, או בהשemptionו... יעקב הבין שהסיכון היחיד שיש לו - הינו לגורום לעשייה להעמיד פנים כביבול הוא אהובנו, והיינו: לחולל שינוי זמני וחיצוני שאינו בר-קיימה, אולם די יהא בו כדי להציגו מהסתנה הנוכחת המרחתת על ראשו... לפיכך, אמר יעקב: 'אכפורה פניו במנחה', כאשר משמעות המילה 'אכפורה' - הינה מלשון 'כפורת', הלא היא 'מכסה'... כשם שהכפורת אינה מחוללת שינוי מהותי בחפצ שעל גביו היא מונחת, כך לא ציפה יעקב שמנחתו תחולל שינוי של ממש בגישתו של עשו... תפקידה של המנוחה - לא היה אלא לכיסות את רגשותיו האמייתים של הרשע, ולגורום לו לשים מכסה ומוסווה על פניו ב כדי להסתיר את תחוותיו הפנימית...

ואמנם, מוצאים אנו שמבוקשו של יעקב עלה בידו, שהרי נאמר בפסוק (ל"ג, ד): "וירץ עשו לקראותו ויחבקו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו", וכותב רש"י: "וישקהו - נקוד עליו וכו', לומר שלא נשקו בכלל לבו. אර"ש בן יוחאי: הילכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באוთה שעווה ונשקו בכלל לבו".

הרי לנו מפורש, שעה בידו של יעקב לגרום לעשו לישק לו מן הפה ולחוץ - למרות שלא היה זה בכלל ליבו, גם לשיטות הסוברות שנשיקתו של עשו הייתה בכלל ליבו - לא הייתה זו אהבה בת-קיימא אלא פרץ וגעוי וחולף. הצלחתו של יעקב בניסיונו להשפיע על עשו - לא הייתה איפוא מושלמת, אולם יעקב ידע היבט כי זה המקסימום האפשרי, ולפיכך לא שאף יותר מכך...

השתדרות מקסימלית בחינוך

ויקם בליליה הוא ויקח את שני ואת שני שפתי שפחתיו ואת אחד עשר ילידו ויעבר את מעבר יבק (ל"ב, כ"ג)

ופירש": "וاث אחד עשר ילידו – ורינה היבן היה? נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא ניתן בה עשו עינוי. ולכד גענש יעקב, שמנעה מהוי, שמא תחזרנו למוטב, ונפלחה ביד שבם".

דברי רש"י, המבוססים על דברי המדרש כאן - לכארה טעונים ביאור. הלא בודאי, אין איש מטיל ספק בכך שיצחק ורבקה הצדיקים - עשו כל שלא ידם בכדי לחנק את בנים עשו, ולהשיבו למוטב. איש אף אינו מטיל ספק בתוצאה הסופית: מבוקשים לא עלה בידם, ועשו לא שינוי מדרך הרע כהוא-זה. אם כן איפוא יפלא, מודיע יש לנו מקום לסבור שדין נבדתם של יצחק ורבקה - הייתה מצילה העשות את מה ששניהם יחוין לא הצלicho, ומהזירה את עשו למוטב? הלא היא הייתה סך הכל נערת צעירה!

התשובה היא, שבכל הנוגע לנשמה אובdot - אסור לאבד תקוה בשום אופן!!! למרות נסיבות החינוך של יצחק ורבקה אשר לא צלחו, עדיין היה יעקב אבינו צריך לחת לעשו את ההזדמנות הזו, ולהאמין כי ביכולתה של דינה להשיבו למוטב! היה עליו לעשות את ההשתדרות הנוסףת הזו, ומahanך ולא עשה כן - נתבע על כך ונענש בחומרה!

המסר החינוכי הנוגע אלינו - חד וברור. לעיתים אנו נוטים להתייאש, להרים ידיים בחינוכו של ילד זה או אחר, ואולם מפרשה זו אנו לומדים כי אין הצדקה לאעד מעין זה בשום אופן, תהינה הנسبות אשר תהינה! אפילו כאשר מדובר על רשותם לעשו, ואפילו לאחר שמצוו כל האמצעים שאמורים היו להביא אותו לתשובה - עדין יש מקום לעשות עוד ועוד השתדרויות, כי תמיד יש סיכוי!

אין איפוא 'השתדרות מספקת' בחינוך... אנו מחויבים להשתדרות מקסימלית'

- שאין לה גבול ושיעור!

על משמר חובת החינוך הטהור

ויקם בלילה הוא ויקח את שנייה ואת שנייה שפחתיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבוק (ל"ב, כ"ג)

ופירש"י: "וاثך אחר עשר ילדיו – ורינה היכן היהת? נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא ניתן בה עשו עיניו. ולכך נענש יעקב, שמנעה מהוין, שמא תחוירנו למוטב, ונפלח ביד שכם".

מקשים העולם, לכארה, מה התביעה הייתה כאן כלפי יעקב אבינו? כלום מי שיש לו בת צדקנית - מחויב להשיא לאדם רשות בצדדי לקות שתחזרנו למוטב? וביתר יקשה, שהרי מבואר בגמרה במסכת פסחים (דף מ"ט, ע"ב) כי "כל המשיא בתו לעם הארץ - כאילו קופטה ומניהה לפני ארץ", ובשו"ע (בן העוזר סימן ג', ס"ה) נפסק להלכה כי אם קלקל המשודך את דרכיו - יכולת המשודכת לחזור בה ופטורה מכל התחייבות!

הרי לנו איפוא, כי לפי הדין - בהחלט לא היה יעקב אבינו מחויב לאפשר את נישואיה של דינה עם עשו אחיו הרשות, ובוודאי אילו היה בא לפניו הדיינים וושאול אותן האם מותר לו להניח לשידוך' שכזה策對 אל הפועל - הם היו משבים בשלילה!

אם כן פלייה נשגבה היא: מה התביעה כלפי יעקב אבינו על שהסתיר את דינה בתו בתיבה, ומונע ממנה את השידוך הבלתי-ראוי, את אותו שידוך שהיה עליוelmanut בכל מחיר?

גם עצם הטענה, המופיעה בדברי רשי', על פייה היה לו ליעקב לאפשר את נישואי דינה לעשו 'שמא תחזירנו למוטב' - טענה ביאור. שכן ככלות מאן דהו יכול היה לערוב לו ליעקב שדינה היא זו שתחזיר את עשו בתשובה, ולא להיפך? וכי מי האפוטרופוס שיוכל להבטיח שעשו לא ישפייע לרעה על דינה ויקלקל אותה? ובכן התשובה היא, שאמנם אילו היו הדברים נוגעים לאחד מאיתנו - היו כל הטענות הללו צודקות לחלוין... ודאי אסור היה לנו להסתכן בכך שיגרם נזק רוחני ופגיעה אונושה ברוחניותה של דינה, על ידי נישואיה לעשו הרשע... אולם בלב נשכח כי מדובר כאן ביעקב אבינו!! דינה לא גילה בביתו של איש מאיתנו, אלא בביתו הקדוש של בחיר האבות!!

התביעה כלפי יעקב אבינו הייתה, לאחר והוא הכיר היטב את החינוך הטהור שהעניק לדינה בתו, וידע שככל נזק רוחני לא יגרם לה גם אם תנשא לעשו! בנסיבות אלו - לא היה עליו לחושש מפני נישואין אלו, ולא היה לו למנוע אותן - בכל מהירות, אלא לסמן על כך שיעללה ביד בתו - המצוידת במטען רוחני כביר - להחזיר את אחיו למוטב!

ומכאן, למסר הנוגע אלינו...

ברור, שאיש מאיתנו אינו רשאי לעמוד את חינוכו במבחן. איש מאיתנו אינו רשאי לחשוף את בניו ובנותיו לנסונות מיותרים, תוך הסתמכות על חוסנו של החינוך שקיבלו בביתו. אולם אם נתבע יעקב על שלא הסתמכ על החינוך שלו, הרי זה מחמת שחוקר כללות ולב ידע שחינוך מעין חינוכו של יעקב אבינו - יכול לעמוד בכל אתגר שיזכ卜 בפנינו!

מעתה, אם חינוכו של יעקב אבינו יוכל היה לעמוד לה לדינה בתו, גם לו הייתה נישאת לאדם רשע כעשו הרשע בכבודו ובעצמו - ברור שגם חינוך כשלנו הינו בעל ערך מסוים, וביכולתו להעניק לילדינו חסן רוחני שיימוד להם בעת פקודה! הרי לנו, איך חשיבות כבירה נודעת לחינוכנו! הרי לנו איך השפעה עצומה עלולה להיות לו על מהלך חיינו! ככלום יכולים אנו להקל בראש בחובת החינוך הטהור, ולהשתף בחינוך ביןוני ובתלי מושלם? אלא כל קורתוב נוסף של חינוך - עלול להיות קריטי, ולתת את אותן בשות מבחן, כאשר יעמוד בנסיכון חלילה!

בhalbת, עשו שונא ליעקב

וירץ עשו לקרו אתו ויתבקחו ויפל על צוארו וישקחו ניבבו (ל"ג, ד')
ובספריו (בחטלותך י"א; והיד ברשי' כא): "ישקחו שלא נשכו
בכל לבו. ר' שמעון בן יוחאי אומר: הלה בידוע שעשו שונא
לייעקב, אלא נהפכו רחמיו באורה שעשה ונשכו בבל ליבו".

לכארה علينا להבין, מה השיקות בין הכלל על פיו עשו שונא ליעקב - לבין המונח 'הלה'? הלא משמעותה של המילה 'הלה' - הינה: הוראה של התורה הקדושה, בעוד הכלל האמור אינו אלא עובדה מוסכמת אשר אין בה כל חיוב או מצוה!

ונראה לומר, שחזק'ל מבקשים למדנו, שכשם שההלכה הינה קבועה ויציבה, ואינה משתנה לעד - תהינה הנسبות אשר תהינה, שהרי זאת התורה לא תהא מוחלפת - כך גם הכלל על פיו עשו שונא לישראל הינו קבוע ויציב, והוא לא ישתנה בשום פנים ואופן, מבלי כל תלות בנسبות ובמקרי העולם...

ומכאן צריכים אנו ללמד, כי כל ההשתדרויות שבעולם, וכל ההתחכਮויות השונות - לא יועילו בכדי לבטל את אותה שנאה. מה נואלו איפוא אותם הסברים כי על ידי חנפנות ונסيون נואש להתקרב ולהתנדמות לגוי הארץות - יעליה בידם לעקור ולשרש את יסודותיה של אותה שנאת ישראל המפעעת בלבם של הגויים...

שנאה זו - תשאר לנצח, עד שנזכה לביאת משיח צדקנו בקרוב בימינו, אשר אז יכירו וידעו כל גוי הארץ כי ה' הוא האלוקים ولو המלוכה!

בית המדרש חשוב מהבית!

ויעקב נסע סבָתָה ויבן לו בית ולקנהו עשה סבָתָה על בן קרא שם
המקום סבות (ל"ג, י"ז)

בפשטות, אנו מבינים כי הבית אשר בנה לו יעקב - היה בית למגוריו. אכן, התבוננות בדברי התרגומים יונתן בן עוזיאל' מלמדת, כי לא כך הוא. שכן התרגומים פירש את המילים 'יבן לו בית' - 'יבנה ליה בית מדרשא', והיינו שיעקב אבינו בנה בית מדרש עבור עצמו, ואילו ל مكانה - עשה סוכות.

אלא שמעתה בודאי יש להתפלל, על שום מה ולמה החליט יעקב לקרוא את שם המקום 'סוכות' - על שם דירת העראי שבנה עבורה מקנהו? מדוע לא קרא לו בשם אשר ירמז על בית המדרש - שהוא היה הבניין העיקרי שבנה?

ונראה, כי בכוונה קרא יעקב את שם המקום 'סוכות', כדי להציג את העובדה שבבBOR רכשו הגוף - הסתפק יעקב אבינו בסוכות עראי, אך עבורה בית המדרש - הוא בונה **בניין של קבוע!** דוקא הסוכות שנבנו בעבור הבהמות - מורות על מעלהו המיחודת של בית המדרש שהיה בינוי לתלפיות!

אסתבל באורייתא וברא עלמא

ואלה תולדות עשו אבי אדם בהר שעיר (לו, ט)

לכארה יש להתפלל, לשם מה מזכירה התורה את כל תולדותיו של עשו הרשע? איזו תועלת עשויה לצמוח לנו מפירוט כל צאצאיו ויוצאי חלציו של עשו? האם ההיסטוריה של אדם אמורה לענין אותנו בדרך זו או אחרת? כלום אמריםanno ללימוד מכך דבר מה?

והנה, באשר לפירוט מלכי אדם, פירוט המופיע בסוף הפרשה - מצינו בראשונים (ראה 'מושב זקנים') ביאור על פיו נועד מניינים של מלכי אדם ב כדי ללמד על מעלתם של ישראל, אשר זוכים לכך שככל בן ירש את מלכותו של אביו, בשונה מאומות העולם - בהם אין הבן יורש את אביו, כפי שמצואיםanno שם שמו של מלכי אדם לא היו בעלי קשר משפחתי זה עם זה, ואף מוצאים היה השונה - שהרי התורה מפרטת ומזכירה במפורש שככל אחד מהם הגיע מעיר אחרת.

אכן עדין שומה علينا לבאר, לשם מה הוזכרו גם שאר תולדותיו של עשו? הלא לגבי הנקודה הזו - אין תירוצים של הראשונים מועיל כלל ועיקר!

ובזה נראה לומר, כי הנה ידוע מה שאמרו חז"ל שהקב"ה הסתכל בתורה - ועל פיה ברא את עולמו (ראה מדרש רבא בראשית פ"א פ"א), והיינו שככל דבר שקרה או שיקרה בעולם - מرمоз בתורה הקדושה אשר היא תכנית בנייתו והתנהלותו של העולם כולו. כמו כן ידוע בשם אדוננו הגר"א מובילא ז"ע שאמר, שככל אדם שחיה בעולם, מاز בראתו ועד לימות המשיח - נרמז בתורה, ולא רק הוא עצמו - אלא גם כל המאורעות שיירעו עמו מז הולדתו ועד לפטירתו!

עוד מצינו בזוהר הקדוש, וכן גם בפירוש הגרא"א - כי בפרשת צאצאי עשו ומלכיהם יש רמז לכל הגויים ומלכיהם עד סוף כל הדורות.

מעתה, פשוט וברור מדוע פירטה התורה את כל תולדותיו של עשו הרשע, שכן אמן אין כל תועלת ישירה בהזכרת שמותיהם של הגויים הללו, אולם בכך לאפשר את קיומם של הגויים בכלל העולם - היה הכרח לרמזו את מציאותם בתורה בדך צו או אחרית, לאחר שהמלך ההנאה הוא שכל דבר שישנו בעולם - מוכרא להיות רמזו בתורה כאמור!

מעתה, לאחר ואין זה מתחאים לרמזו את מציאותם של הגויים השונים בפרשה העוסקת עם ישראל או במצוותיו - لكن הארכיה כאן התורה בפירות תולדותיו של עשו, ובפרשה זו רמזה את כל מה שראוי היה לה לרמזו בכל הנוגע לגויים ולמאורעות העתידיים להתרחש עמהם...